

іх стан. Для гэтага неабходна:

а) пераасэнсаванне мінулага вопыту з аналізам станоўчых і негатыўных рыс існуючай сістэмы;

б) высвятленне патрэб грамадства ў неабходнасці будучых спецыялістаў.

3. Аглядаючы мінулы шлях развіцця сістэмы вышэйшай адукацыі, можна сказаць, што ў пачатку стварэння, а потым і развіцця ў яе былі закладзены прагрэсіўныя асновы для падрыхтоўкі спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй. Знішчэнне саслоўных умоўнасцей, магчымасць роўнага атрымання адукацыі, яе бясплатнасць, дэмакратызм - усе гэтыя фактары ў сукупнасці далі вэлізарны эффект. У 20-я гады на Беларусі развівалася шырокая сетка ўстаноў не толькі сістэмы сярэдняй адукацыі, але і закладваўся падмурак сістэмы вышэйшай адукацыі. Па ўсёй рэспубліцы ствараліся інстытуты, у 1922 г. адчыніў свае дзверы універсітэт у г.Мінску, куды прыйшлі здольныя, таленавітыя людзі, што пазней склалі касцюк беларускай інтэлігенцыі.

4. Далейшыя варункі функцыянавання сістэмы вышэйшай адукацыі аказаліся неспрыяльнымі. Адбыўся паварот ад першапачатковых прынцыпаў, сістэма улады занялася насаджэннем ідэалагічных догмаў у гэтай сферы, у выніку чаго ў ёй пачалі развівацца негатыўныя з'явы. На сённяшні дзень, калі падсумаваць сказанае вышэй, крызіс грамадскага і дзяржаўнага жыцця, які раней ствараўся штучным шляхам, а цяпер працягвае стварацца ў яшчэ больш страшэнных і пачварных формах, даў толькі адзін плён. Ён паказаў, наколькі існуючая дзяржаўная сістэма, у тым ліку і сістэма вышэйшай адукацыі, закасацянела і з'яўляецца кансерватыўна зачыленай і нягнуткай. Мы лічым, што прычыпамі такога становішча з'яўляюцца як знішчэння, так і ўнутраныя фактары гэтай праблемы.

5. Сістэма вышэйшай адукацыі, якая існуе цяпер на Беларусі, сутнасна застаецца старой, з'яўляецца асколкам былой савецкай сістэмы вышэйшай адукацыі з усімі выцякаючымі адсюль вынікамі. Па-першае, падгонка ўсіх пад адзін стандарт, без уліку асаблівасцей краю, народа, падрыхтоўка спецыяліста з вызначанай накіраванасцю мыслення, з аднолькавым узроўнем ведаў - усё гэта робіць сістэму нежыццязольнай і патрабуе карэннага перагляду канцэптуальных палажэнняў падрыхтоўкі кадраў у ВНУ ў новых абставінах. Аднабаковы падыход у вырашэнні ўсіх складаных праблем гра-

мадскага жыцця прывёў да зніжэння ўзроўню выкладання ў ВНУ, да зніжэння ведаў студэнтаў, да звужэння кругагляду, што адмоўна ўплывае на працэс навучання.

6. Да ўсяго трэба дадаць таксама і крызісныя фактары ўнутранага развіцця ВНУ. Назавём некаторыя з іх:

а) накіраванасць у навучанні спецыялістаў толькі на спажыванне ведаў і інфармацыі;

б) неаднолькавы ўзровень патрабавальнасці да студэнтаў, што псіхалагічна разбэшчвае іх, бо дае магчымасць нешта недавучыць, недапрацаваць;

в) практыка "дацягвання" да выпуску ўсіх прынятых у ВНУ студэнтаў;

г) кадравае пытанне. Большасць цяперашняга выкладчыцкага складу ВНУ марудна ўспрымае новыя змены, прывучана працаваць па ўказаннях зверху, не працягваючы ініцыятывы, што вядзе да зніжэння ўзроўню навучання.

7. І, нарэшце, аб другой умове рэфармавання сістэмы вышэйшай адукацыі - высвятленне патрэб грамадства ў неабходнасці будучых спецыялістаў. Новыя кадры для грамадства патрэбны, як паветра, бо толькі спецыяліст, выхаваны на шырокім спектры поглядаў, лепшых узорах чалавечай думкі, нацыянальных традыцыях, незалежна мыслячы і крытычна настроены да жыцця, зможа адшукаць выйсце з агульнага крызісу.

Гаўрылішын І.П.,
прарэктар Кіеўскага інстытута турызму

САЦЫЯЛАГІЗАЦЫЯ СІСТЭМЫ БЕСПЕРАПЫННАЙ АДУКАЦЫІ КАДРАЎ ТУРЫЗМУ УКРАЇНЫ ВА ЎМОВАХ РЫНКУ

Пры пераходзе на рынкавую мадэль эканамічнага развіцця адной з найбольш складаных праблем з'яўляецца стварэнне рынку працы. Як паказвае вопыт развітых краін, ён выконвае важныя функцыі ў сістэме ўзнаўлення працоўных рэсурсаў, павышае эфектыўнасць іх выкарыстання. Але ў той жа час немінуча вядзе да цэлага шэрагу негатыўных сацыяльных наступстваў, найбольш балючае з якіх - беспрацоўе.

Ствараючы новы гаспадарчы механізм, Ук-

раіна таксама, як Беларусь і іншыя краіны СНД, апынулася ў сітуацыі эканамічнага крызісу, ён усё больш і больш паглыбляецца. У выніку - працяг падзення ўзроўню жыцця, рэзкі рост беспрацоўя. Гэтыя глабальныя праблемы ў канцэнтраваным выглядзе адлюстроўваюцца і ў турызме.

Змякчыць, мінімізаваць асобныя негатыўныя наступствы пераходнага перыяду заклікана сістэма прафесійнай рэабілітацыі, якая ўключае перакваліфікацыю і перападрыхтоўку "непатрэбных людзей".

У гэтым плане шмат чаго трэба зрабіць Украінскаму інстытуту турызму. Ва ўмовах пераарыентацыі нашай стратнай эканомікі на вытворчасць спажывецкіх тавараў і паслуг важнай крыніцай занятасці робіцца неўтворчая сфера, у прыватнасці - турызм, накіраваны на мабільны, хутказваротны бізнес. Дынаміка колькасці працуючых тут вызначаецца пашырэннем спажывецкіх выдаткаў і высокай працаёмістасцю.

Такім чынам, развіццё турыстычна-экскурсійнай галіны ў яе розных формах прывядзе да пашырэння і стварэння новых прадпрыемстваў (рабочых месцаў), што ў сваю чаргу запатрабуе паўнаўартаснага кадравага забеспячэння, у тым ліку за кошт рэкрутавання ("перепампоўвання") звольненых у іншых галінах. Зразумела, іх трэба адаптаваць да новых умоў работы ў сферы сервісу, арганізаваць тэматычныя курсы індывідуалізаванай падрыхтоўкі: "Уводзіны ў галіну", "Уводзіны ў пасаду" і г.д.

З другога боку, рынкавыя працэсы непасрэдна ўнутры галіны таксама суправаджаюцца адэкватнай рэарганізацыяй працы, скарачэннем і перафармаваннем кіравання персаналам. Галоўны ягонь змест - аптымізацыя колькасці калектываў, максімізацыя працоўнай задачы, ацэнка персаналу, фармаванне дзелавой этыкі і высокай матывацыі, пастаяннага імкнення да авалодання прафесіяй і ведамі, сацыяльная абароненасць работнікаў. Гэтыя кадравыя прыярытэты пакладзены ў аснову вучэбна-тэматычных планаў і праграм даследчыка-ўкараняльных работ. Узрастае роля аб'ектыўнай ацэнкі персаналу. З улікам сусветнага вопыту трэба будзе адпрацаваць працэдuru ацэнкі, вызначыць крытэрыі сертыфікацыі, рэанімаваць атэстцыю кіраўнікоў, спецыялістаў, работнікаў масавых прафесій. Стварыць і распачаць дзейнасць незалежных спецыялізаваных цэнтраў, псіхалага-сацыялагічных службаў, кіраўніцкіх

кансультацый і г.д. У цяперашні час экспертны цэнтр ствараецца пры Украінскім інстытуте турызму.

Па нашым меркаванні, даадукацыя работнікаў, папярэдняя іх перакваліфікацыя з улікам паярэднай падрыхтоўкі і рынкавага попыту на аснове новых інфармацыйных тэхналогій - гэта самая надзейная форма сацыяльнай абароны работнікаў, рэальная магчымасць самавыяўлення.

Адна з задач - фармаванне праз эканамічнае навучанне непасрэдна на рабочых месцах па прыпынку "апусканне ў вытворчасць" высокай працоўнай матывацыі, якая б дазволіла кожнаму работніку ўбачыць свой асабісты інтарэс (дыферэнцыраванае матэрыяльнае ўзнагароджанне, прафесійная прэстыжнасць, службовая кар'ера).

Украінскі інстытут развіцця турызму лічыць сваёй сацыяльнай і прафесійнай задачай забеспячэнне бесперапыннай і папярэдняй адукацыі работнікаў на ўзроўні сусветных стандартаў (уключаючы шматпрофільную і інтэграваную падрыхтоўку, перападрыхтоўку і павышэнне кваліфікацыі), што дазволіць рэалізаваць праграму знешнеэканамічных сувязяў. Гэта дапаможа зрабіць навуковы прагноз доўгатэрміновых перспектываў развіцця індустрыі адпачынку, кадравага патэнцыялу і бягучых патрэб асобных прадпрыемстваў, а таксама канкурэнтназдольнасці розных прафесій, улічваючы таксама запыт на падрыхтоўку да індывідуальнай працоўнай дзейнасці (самаствараемых рабочых месцаў).

Зразумела, усе гэтыя праблемы павінны вырашацца ў адзіным сацыяльна-эканамічным блоку, узаемаспалучаюцца здзяржаўнай палітыкай садзейнічання рацыянальнай занятасці працоўных рэсурсаў. У выніку такі падыход будзе спрыяць далейшаму развіццю вытворчасці.

Самерсава Н.У.,
аспірантка

ГУЛЬНЯ ЯК СРОДАК ЭКАЛАГІЧНАГА ВЫХАВАННЯ ДЗЯЦЕЙ І ПАДЛЕТКАЎ У СІСТЭМЕ САЦЫЯЛЬНАЙ ПЕДАГОГІКІ

Вядучыя сучасныя тэндэнцыі развіцця тэорыі і практыкі выхавання ў большасці цыві-